

JAN DUCHOSLAV

RYTÍŘI Z BYŠIC

VE STÍNU TVRZE

Rytíři z Byšic

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.pointa.cz
www.albatrosmedia.cz

Jan Duchoslav

Rytíři z Byšic – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

JAN DUCHOSLAV

RYTÍŘI Z BYŠIC

VE STÍNU TVRZE

Text © Jan Duchoslav, 2026

ISBN v tištěné verzi 978-80-267-5372-8

ISBN e-knihy 978-80-267-5459-6 (1. zveřejnění, 2026) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-267-5460-2 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-267-5447-3 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

Prolog: Léta Páně 1336	7
I. Návrat rytíře	12
II. Stíny za hranicí	19
III. Bratři z Byšic	24
IV. Zimní lov	30
V. Mělnické pergameny	36
VI. Přísaha u kaple	40
VII. Práce ve stínu	43
VIII. Léto malého pána	49
IX. Mělnická pravda	52
X. Přípravy na bouři	56
XI. Vůně dřeva a železa	61
XII. Dopis ve stínu sněhu	66
XIII. Stíny v závějích	71
XIV. Louka bez stínů	77
XV. Výzva v dešti	82
XVI. Bitva o louku	87
XVII. Konec jednoho slibu	93
XVIII. Jarní ticho	98
XIX. Když se stíny vracejí	106
XX. Dým nad řekou	111
XXI. Stáj mlčí	115
XXII. Zimní stopy	120
XXIII. Cesta do Mělníka	125
XXIV. Mlčení Mělníka	130
XXV. Inkoust a stíny	135
XXVI. Na dohled	139
XXVII. Ticho před cestou	144
XXVIII. V zatačce	149
XXIX. Až k prahu domova	153
XXX. Tam, kde končí cesta	157

XXXI. Než přijde soud	162
XXXII. Z popela	165
XXXIII. Tvrz, která zůstala	169
XXXIV. Když lesy mluví	173
XXXV. Bez varování	178
XXXVI. Tam, kde to začalo	182
XXXVII. Z popela a krve	185
XXXVIII. Den rytířů	189
Epilog	193

LÉTA PÁNĚ 1336

Hranice mezi Byšicemi a Liblicemi

Déšť bičoval zemi, jako by sám Bůh chtěl smýt hříchy toho dne. Mraky visely nízko a lesy ztichly, i ptáci drželi smutek. Země se chvěla pod kopyty koní a srdce mužů tloukla rychleji než válečný buben.

Jiří z Byšic, muž s rameny jako dub a pohledem, který by umlčel i hádavého mnicha, seděl na svém grošovaném hřebci mezi svými lidmi.

Proti němu stál Zdeslav z Liblic, o hlavu menší, ale s pohledem ostrým jako dýka.

Nešlo o velkou bitvu, ale o šarvátku, jakých bylo v těchto časech mnoho. Spory o půdu, o vodu, o čest. Dnes však šlo o všechno.

Tohle nebyla jen další potyčka. Bylo to osobní. Mezi nimi tekla potok, přírodní hranice i dějiště. A tam, mezi kořeny vrby, skrytý pod kamenem, spal malý chlapec. Jan.

„Je v bezpečí,“ šeptla Kateřina, Jiřího žena, „tam ho nenajdou.“

Jiří hleděl přes proud potoka, ale myslí byl u syna. Chlapci bylo sotva šest a už věděl, že svět je tvrdší než jeho lipová hračka.

„Pane, čekáme na Vaše znamení,“ ozval se Boreš, starý zbrojnoš věrný jako stín. Jiří přikývl a zvedl meč nad hlavu. Kapky deště se na ostří hromadily a stékaly dolů jako tiché slzy.

Zdeslav z Liblic zaútočil první. Zbroj zadrnčela, muži zařvali. Nebyl to turnaj, ale šarvátko v blátě. Srazili se jako vepři, ocel skřípala a krev barvila trávu.

Jiří si razil cestu kupředu. Vedle něj bratři – Vladislav s blátem na tváři, Štěpán se šiléným úsměvem, Jindřich mlčenlivý a soustředěný. Každý jiný, ale spojení krví a odhodláním. Spolu tvořili sílu rodu a dnes stáli bok po boku, aby hájili půdu i budoucnost.

Šarvátka netrvala dlouho, ale její ozvěna zůstala. Zdeslav byl raněn a odvečen svými lidmi do nedalekého liblického lesa. Jiří stál nad tělem padlého muže, který se ho pokusil probodnout zezadu. Jeho meč byl zbarven do ruda, ne poprvé a jistě ne naposled.

Když bitva skončila, Jiří běžel k vrbě. Tráva mu klouzala pod nohama. Odsunul kámen a našel Jana – spícího, mokrého, ale živého. Vzal ho do náruče. Chlapec otevřel oči.

„Tatínku?“

„Už je po všem.“

Co to všechno znamená, mu tehdy neřekl.

Cestou zpět panoval klid. Koně tiše funěli, zbroj skřípala, pohledy uhýbaly. Mladší se šeptem vyptávali, starší mlčeli. Jiří věděl, že tato výhra je jen krátkou přestávkou.

V tvrzi se muži rozprchli, brána však zůstala zavřená. Hlídky se zdvojily, vzduch ztěžkl. Kateřina objala Jana tak pevně, až se rozplakal. Nebyla to radost, spíš úleva.

V noci svolal Jiří bratry do síně. Nebyla tam hudba ani jídlo, jen víno, dým a těžká slova. Mluvili o půdě, hranicích a pomstě. Mezi větami visel tichý stín.

Vladislav navrhl opevnit dolní brod. Štěpán chtěl preventivní útok. Jindřich navrhl modlitbu. Jiří je vyslechl, ale mlčel. Pak odešel do své komory.

Tam rozložil pergamen¹ od mělnického purkrabího. Bylo v něm potvrzeno, že louka i les patří Byšickým. Malé vítězství, ale věděl, že slova váží méně než meč.

1 Ve 14. století se psalo na pergamen. Papír byl vzácností, dovážel se převážně z Itálie. První historicky doložená domácí výroba papíru u nás začala až v roce 1499, kdy byla spuštěna papírna na pražské Zbraslavi v souvislosti s vynálezem knihtisku (pozn. red).

Pak vzal prázdný list a začal sepisovat zprávu pro Jana. Zapsal jména padlých a přeživších a nakonec napsal: „Pamatuj, Jane – být z našeho rodu znamená nikdy neuhýbat, ani když cesta vede do tmy.“

Když přišlo ráno, Jiří seděl s Janem v sednici. Chlapec ho držel za ruku a tiše se zeptal: „Proč byli ti muži zlí?“

Jiří chvíli mlčel. Pak řekl: „Protože někdy lidé bojují ne proto, aby bránili to, co je jejich, ale proto, aby získali něco, o čem moc dobře ví, že jim vůbec nepatří.“

Jan se zamyslel. A pak usnul. Jiří ho přikryl kožešinou a hleděl do tmy.

V lesích u Liblic ležel Zdeslav na lůžku, zafačovaný, s obličejem zkřiveným bolestí. U jeho lože klečel mladý panoš, jeho synovec. „Nikdy na to nezapomeň,“ zašeptal Zdeslav. „Byšičtí ti vzali čest. Jednou jim to vrátíš.“

Takové věty nezůstávají jen slovy. Stanou se dědictvím.

V Byšicích, v rodině, která si myslela, že je chráněná hrází tradice, se právě začal otevírat příběh, který už nešlo zavřít.

Znovu začalo pršet, tiše, unaveně. Jiří stál u okna a díval se na nádvoří, kde se pohybovaly stíny stráží. Vzpomínal na slova svého otce těsně před smrtí:

„Tichá rána jsou slyšet dál než deset bitev. Pamatuj na to.“

Na stole před ním ležely dvě věci. Těžký prsten rodu Byšických a malý váček s kameny, které Jan nasbíral pod vrbou. Chlapec věřil, že ho chrání. Jiří se pousmál. Dětská víra měla větší moc než královská listina.

Tiše vešla Kateřina. Nepromluvili, jen se na sebe podívali. Ruku položila Jiřímu na rameno. Byla vyčerpaná, ale nezlomená. „Vydržela bych to znovu, kdybych věděla, že Jan poroste bez strachu.“

Jiří se zhluboka nadechl. „Strach mít bude. Jako každý. Ale naučí se s ním žít a obstát mezi těmi, kteří se také bojí. To je větší síla než odvaha bez bázně.“

Venku mezitím Boreš dával rozkazy nové hlídce. Jeho hlas byl pevný, ale tvář o něco starší než den předtím. Každý z mužů, kdo

byl u brodu, nesl v očích stín. A každý, kdo zůstal doma, ten stín poznal.

Zdeslav v Liblicích měl horečku a blouznil. Ctibor seděl opodál a brousil dýku, ne z potřeby, ale ze zvyku. V očích mu hořel hlad. Ne po krvi, ale po jistotě.

„Proč jsme nevyhráli?“ zeptal se ho někdo z čeledi.

„Protože válka není o výhrách,“ odpověděl Ctibor. „Je o tom, kdo zůstane stát.“

Jiří seděl toho dne v kapli. Místnost voněla kadidlem a starým dřevem. Položil meč na kolena, jako by čekal, že k němu promluví. Místo toho se od dveří ozval Kateřinin hlas.

„Měl bys mu to říct, že nebylo všechno tak čisté, jak si myslí.“

„Ještě ne. Ještě potřebuje věřit, že svět má jasné linie. Černou a bílou.“

„A co ty?“ zeptala se jemně.

„Já?“ Jiří pohlédl na oltář. „Já už dávno vidím svět v šedých odstínech.“

Déšť ustal. Jen chladný vítr hnal větve proti okenicím jako prsty osudu. Jiří seděl ve stáji na lavici. Jan spal schoulený na seně u svého poníka a v náručí držel plášť, který kdysi patřil Jiřímu.

Ten se na něj tiše díval. Hlavou mu vířily myšlenky, ale nejvíc ta, zda syn přežije v době plné násilí. Už teď tušil, že jednou bude Jan stát tam, kde dnes stál on. A že to nebude v míru.

Ticho přerušily kroky. Vešel Jindřich a mlčky pokynul hlavou. Nemusel mluvit, oči řekly dost. V ruce držel pergamen. „Zdeslav poslal posla. Slib míru. Na papíře.“

Jiří vzal pergamen, ale nerozpečetil. „Papír shoří stejně jako dům. Ale má cenu ho schovat, aby naši synové věděli, co kdo slíbil. I když sliby nevydrží.“

Seděli chvíli vedle sebe. Dva bratři, každý jinak zkamenělý událostmi, které přežili. Ve stáji bylo ticho, které narušilo jen občasné zaržání koně.

Nad ránem stál Jiří pod rodovým erbem. Černá orlice na bílém štítu mu připomínala, co je v sázce. Položil pod něj plášť, ve kterém

včera spal Jan. Bylo v tom vše – přijetí, odpovědnost, slib, že syn nezůstane bez štítu.

„Když přijde čas, poneseš tuto korunu v očích, ne na hlavě. A pokud budeš muset volit, zvol lid. Ne slávu. Ne moc. Ale ty, kterým budeš štítem.“

Pak vzal kalamář a napsal vlastní rukou na prázdný pergamen nová slova. Ne ve jménu panovníka, ani jako pán. Ale jako otec. Věty, které budou jednou číst další generace, pokud přežijí. A v poslední větě zanechal slib:

„Nechť se v krvi rodu rodí mír, ne další válka.“

Tak skončil den, kdy Jan z Byšic poprvé spatřil pravou tvář světa. Byl mladý a neviný, ale toho dne přišel o poslední kousek dětské slepoty. Jeho příběh teprve začínal.

Za hradbami se svět nezastavil. Posel s listinou projížděl lesem. Zdeslav z Liblic se marně snažil usnout. A v dálce jeden starý žebřák tiše šeptal jméno, které se brzy znovu napíše krví: Byšice.

A tak začal příběh, který přejde v legendu. Ne o slávě králů a císařů, ale o rodu, který stál, když jiní padali. O chlapci, který vyrostl v muže. A o muži, který poznal, co znamená nést nejen meč, ale i erb.

NÁVRAT RYTÍŘE

Toho dne roku 1330 padal déšť a smýval prach z cest, po nichž se vracel Jiří z Byšic. Jeho unavený hřebec klopýtal kamenitou stezkou k rodné tvrzi, ale rytíř nesedl. Stejně jako v Bělé, kde bojoval s králem Janem. Byla to krátká, krvavá trestná výprava, ale teď na ni nemyslel. Myslel na Kateřinu. A na zprávu z Loun, že čas nadešel.

Na rameni měl těžký šedý plášť, mokrý a nasáklý. Po boku meč, který málokdy sundával. Jiří působil jako muž z kamene – vysoký, silný, s ostře řezanými rysy. Nad levým obočím měl čerstvou jizvu. A v jeho tmavých očích bylo ticho a prázdno.

Mezi stromy se rýsovala tvrz s nízkými zdmi, dřevěnými ochozy a strážní věží s líně vlající vlajkou. Byl doma. Než dojel ke kamennému mostu přes příkop, zazněl výkřik. Stráže otevřely bránu. Boreš, jeho starý zbrojnoš, který teď spravoval dvůr, vyběhl Jiřímu v ústrety s překvapením a radostí v očích.

„Pane! Přišel jste právě včas...“

„Kde je Kateřina?“ přerušil ho.

„Ve věži, pane... rodí.“

To slovo mu projelo tělem jako horké víno. Seskočil z koně, hodil uzdu čeledínovi a rozběhl se do věže. Vstoupil do síně, míjel známé tváře, ale nikdo ho neoslovil. Dnes nebyl rytířem. Dnes byl mužem čekajícím na příchod potomka.

Vyšel po točitých schodech. U dveří ložnice stála jeho matka se sepnatýma rukama a strachem v očích.

„Modlím se za ně,“ zašeptala. Jiří přikývl. Nebyl to muž modliteb, ale dnes se jím stal.

Zastavil se před dveřmi. Nevešel. Za dubovými dveřmi slyšel tlumené hlasy a výkřiky, které mu svíraly hrdlo víc než ty z bitev. Opřel se čelem o zárubeň a zavřel oči.

Pak se ozval dětský křik. První dech nového života.

Jiřího matka se rozplakala. Jiří zůstal stát, dokud se dveře neotevřely. Vyšla porodní bába Ludmila s úsměvem a zabaleným uzlíkem.

„Syn, pane. Silný. Po vás,“ řekla a podala mu dítě.

Jiří si ho vzal. Byl teplý, drobný a neklidný. Prstíky mu sevřely okraj kabátce a Jiří ho políbil na jeho čelíčko.

„Jak se bude jmenovat, pane?“ Zeptala se Ludmila.

„Jan,“ zašeptal. „Bude se jmenovat Jan.“

Jiří držel syna v náručí jako zraněného druhá. Dítě se uklidnilo, možná cítilo tlukot otcova srdce, možná jen vědělo, že ten muž s drsnými dlaněmi ho ochrání. Ludmila stála opodál a s tichým uznáním je sledovala.

Jiří přikývl. Najednou mu přišla slova těžká a zbytečná. Pomalů vešel do komnaty, kde Kateřina ležela pod kožešinou, bledá, ale s úsměvem, který by uměl rozpustit i horu ledu. Když spatřila dítě v jeho náručí, oči se jí zalily slzami.

„Už jsem se bála... že ho neuvidíš,“ zašeptala.

„A já jsem se bál, že vás oba už neuvidím,“ zašeptal.

Posadil se k ní, položil dítě mezi ně a vzal ji za ruku. Mlčeli. Nějaké chvíle patří srdci, ne slovům.

Děšť ustal a dvůr se ponořil do ticha. Boreš rozdával rozkazy, sluhové rozsvěceli svíce a z kuchyně se linula vůně večeře. Zbrojnoši si šeptem předávali zprávu o narození syna a služky se křižovaly za zdraví matky i dítěte. Tvrz, zvyklá na hluk kovadliny a křik koní, se dnes ponořila do šepotu.

Na nádvoří se shromáždili čeledíni, aby si potvrdili zprávu. Jeden ji donesl i do stáje, kde pánův mokrý hřebec okusoval seno.

„Narodil se,“ řekl tiše mladík. „Pán má syna.“

„Tak ať ho Bůh provází,“ odpověděl kovář Kuno, aniž by zvedl oči od podkovy. „A hlavně, ať se dožije konce jara.“

Tak se to říkalo. První měsíce byly nejisté pro všechny děti, ať už šlechticů, nebo sedláků.

Jiří seděl u Kateřiny, držel ji za ruku a vnímal každý její nádech. Mluvila pomalu, ale s úsměvem.

„Má silný hlas,“ zašeptala. „Jako ty.“

„Myslela jsem na tebe,“ pokračovala tiše. „Každý stah, každou chvíli jsem doufala, že přijdeš. A když ne... bála jsem se, že neuvidím jeho. Ani tebe.“

A pak, když to dořekla, propukla v tichý pláč.

Jiří se podíval k zavinovačce, kde Jan klidně spal, malý uzel nádeje, zázrak z krve a bolesti.

„Neznám slova, která by ho popsala tak, jak si zaslouží,“ řekl tiše.

Do místnosti vstoupila Ludmila s miskou teplého vývaru.

„Musíte jíst, paní. A vy taky, pane. Tělo se nezotaví jen vírou.“

„Děkuji, Ludmilo. Jako vždycky,“ usmála se slabě Kateřina na Ludmilu.

Vstoupil Boreš, poklekl a sklopil hlavu. „Pane, bratři jsou na cestě. Štěpán i Jindřich dorazí do setmění. Vladislav je ještě v Mělníce, ale už odjíždí.“

Jiří přikývl. „Už se na své bratry těším, musejí poznat svého synovce a dědice byšického panství.“

Boreš vstal a beze slova odešel. Dobře chápal význam těch slov. Přijetí dítěte do rodu nebylo jen radostí, bylo to znamení nové kapitoly.

Déšť ustal a dvůr zalily odpolední paprsky slunce. Jiří zvedl malého Jana a donesl ho k oknu.

„Vidíš?“ zašeptal. „Tohle jednou budeš chránit. A možná za to i bojovat. Ale dnes ještě ne, synu.“

Podvečer se snašel na tvrz tiše. Slunce klesalo k obzoru a zlato jeho světla hladilo kamenné zdi. Ze dvora se ozývaly kroky koní a tiché povely, vše bylo dnes jemnější, tlumenější.

Jiří seděl s Kateřinou u krbu. Malý Jan spal v kolébce, staré a vyřezávané, kterou Boreš přinesl z prostoru pod krovky. Jiří přešel prsty po jejím okraji.

„V ní jsem spal i já,“ řekl zamyšleně.

„A já tě v ní houpala,“ ozvala se jeho matka, když vešla. Byla drobná, s rukama drsnýma od práce, ale s držením těla královny. V očích měla slzy i hrdost. Přistoupila ke kolébce, pokřižovala se, pohlédla na vnoučka a pak na svého syna.

„Jsem ráda, že tu jsi.“

„Zázrak zrození bolí víc než rána mečem,“ řekla a pohlédla na Kateřinu. „Ale ona je silná. Jako všechny ženy našeho rodu.“

Kateřina se slabě usmála a natáhla k ní ruku. Matka ji stiskla. Mezi nimi bylo víc než slova – tiché, hluboce zakořeněné porozumění. Začalo, když Jiří přivedl Kateřinu na tvrz a dnes dostalo novou hloubku.

Ze dvora se ozval zvuk kopyt a hlasy. Jiří vstal a pohlédl na přicházejícího Boreše.

„Bratři?“ zeptal se.

„Štěpán a Jindřich právě sesedají. Vladislav ještě ne.“

Jiří kývl. „Dovedl je nahoru.“

Krátce nato vstoupili. Štěpán, vysoký a plavovlasý, s úsměvem a jiskrou v oku. Za ním Jindřich, mladší, přísnější, ale s radostí v očích.

„Bratře!“ zvolal Štěpán a objal Jiřího tak silně, až mu zapraskalo v zádech. „Tak tys to stihl! A dítě? Chlapec?“

„Chlapec,“ přikývl Jiří. „Jan.“

Jindřich přistoupil tiše a sklonil se nad kolébkou. Pokřižoval se a zašeptal: „Bůh mu dej sílu i moudrost.“

„A trochu štěstí,“ dodal Štěpán s úsměvem. „Bez něj to nejde.“

Usadili se u krbu. Služka donesla víno a chléb, zatímco Kateřina zůstala ležet a tiše poslouchala. Rozhovor začal o porodu, pak o cestě, statcích a úrodě. Ale pod tím vším se skrývala jedna nevytvořená otázka: Co bude dál?

Jiří to cítil v každém jejich pohledu. Věděl, že rod potřebuje víc než dědice. Potřebuje jistotu, sílu a jednotu. A věděl, že získat tu jistotu, sílu a jednotu bude těžší než porodit dítě.

Oheň v krbu zapraskal a po zdech vrhal dlouhé stíny. Vzduch voněl vínem, dřevem a čerstvým chlebem. Všichni tři bratři seděli

u stolu, kde jejich otec kdysi rozhodoval spory poddaných i sousedů. Tehdy byli dětmi, které poslouchaly za dveřmi, dnes tu seděli jako muži.

„Měli bychom začít přemýšlet o zápisu do zemských desek,“ řekl Jindřich. „Jan je tvůj syn, Jiří. Ale pokud by se něco stalo...“

„Nestane,“ skočil mu do řeči Štěpán. „Bratr se vrátil silný, dítě je zdravé a Kateřina přežila porod. To je víc, než jsme mohli chtít.“

„Zatím,“ dodal tiše Jindřich.

„Chci, aby Jan měl nejen jméno, ale i půdu, kterou bude chránit. Otec říkával, že jméno bez země je jako meč bez čepele.“

„Otec říkal spoustu věcí,“ zavrčel Štěpán. „A stejně jsme půdu chránili víc mečem než listinami.“

„A proto jsme tím, čím jsme,“ opáčil Jindřich klidně. „Listina trvá, zbraň zrezne.“

Nastalo ticho. Oheň praskal dál. Venku se noc plížila dvorem a hlídky obcházely hradby.

„Vladislav přijede zítra,“ oznámil Boreš, když vešel. „Poslal posla z Mělníka. Zdržel se u mělnického rychtáře².“

„Typické,“ povzdechl si Štěpán. „On měl vždycky víc co řešit mimo tvrz než doma.“

„A přesto je stále součástí rodu,“ řekl Jiří.

Boreš pokynul hlavou a tiše odešel. Jiří vstal a přešel ke krbu. Vzal do ruky rohatinu³ svého otce, těžkou, ale dobře vyváženou.

„Musíme se připravit na svatého Havla,“ řekl. „Chci, aby Jan při té slavnosti dostal požehnání. A chci, abyste tam byli všichni.“

„Už jsme dlouho neslavili nic společně,“ poznamenal Jindřich.

2 Rychtář byl představený vesnice nebo města, zastupoval zde vrchnost. Lze ho označit za tehdejšího starostu a soudce v jedné osobě. Také stál v čele strážníků (drábů) a osobně vedl zátahy na zločince. Slovo rychtář pochází z německého der Richter – soudce (pozn. red.).

3 Rohatina je hovorový výraz pro roh na pití, do kterého se nalávalo víno, medovina a další v té době běžné nápoje (pozn. red.).

„Možná je čas s tím začít,“ odvětil Jiří. „Ne kvůli vínu a masu, ale kvůli tomu, co nás drží pohromadě.“

Štěpán se ušklíbl. „Dobře. Ale až příště uvidím vašeho malého rytíře, chci, aby měl nějaký štít – i kdyby byl jen vyšitý.“

Jiří se pousmál. „Bude ho mít. A jednou pochopí, co znamená.“

Znovu se posadil a pohlédl k oknu. Za ním vládlo ticho, ale on v něm slyšel víc než slova svých bratrů. Slyšel závazek, který přijal, když poprvé vzal Jana do náruče. Ať se stane cokoli, jeho syn musí mít domov. A domov, který přežije generace, se nevytváří jen silou, ale i rozumem.

Noc byla temná, jen ji občas přerušily hvězdy. Tvrz dýchala klidem, jaký přichází málokdy. Klidem, který člověk ani nechce rušit hlasem.

Kateřina spala, její dech byl klidný a tvář uvolněná. Jan ležel v kolébce u její postele, zabalený v kožešině a zlehka se chvěl. Jiří stál u okna, ruku položenou na římse a v dlani svíral kámen z dětství, který kdysi našel u potoka. Staré zvyky se vracely v tichých chvílích, jako byla tato.

Boreš se objevil ve dveřích. Nepromluvil, jen kývl na znamení, že je vše v pořádku. Jiří ho propustil mávnutím ruky. Ticho řeklo víc než slova.

Když tvrz usnula, vyšel na ochoz. Dřevěná prkna pod jeho kroky tiše zaskřípala a vítr se opřel do nízkého bednění místo cimbuří. Ve vzduchu už byl cítit příslib jara. Zhluboka se nadechl a přemýšlel o otci. O tom, jak mu kdysi ukazoval hranice rodové půdy a říkával: „Země není jen hlína. Je to krev našich otců.“

Teď měl vzpomínku, kterou mu nikdo nevezme – den, kdy se stal otcem a kdy poznal, že k boji nestačí jen odvaha, ale i důvod. A Jan byl tím důvodem.

Za ním se ozvaly kroky. Jindřich přišel tiše, s pláštěm přehozeným přes ramena a postavil se vedle něj.

„Hlídky hlásí klid,“ řekl potichu.

„Dnes si klid zasloužíme,“ odpověděl Jiří.

Chvilí stáli mlčky. Vítr jim čečral vlasy, ale to jim nevadilo.

„Napadlo mě,“ promluvil Jindřich, „že bych zůstal v Byšicích déle. Pomohl s přípravami, s hospodářstvím.“

Jiří se na něj otočil. „Díky. To by bylo dobré.“

„Dítě potřebuje rodinu. Nejen otce.“

Jiří přikývl. „Vím. A rodina potřebuje směr. A jistotu.“

Oba hleděli do tmy. Nad lesem zablikala světluška nebo snad hvězda.

„Přijde čas, kdy se budeme muset rozhodnout, kam půjdeme dál,“ řekl Jindřich.

„Až přijde, budu rád, že vás mám u sebe,“ odpověděl Jiří tiše, s potěšením v hlase.

Noc plynula v tichu a bez výčitek. Ale Jiří věděl, že každá noc skrývá budoucnost. A ne všechny budou tak klidné jako tahle.

STÍNY ZA HRANICÍ

I v Liblicích kalendář ukazoval rok 1330 a vlhký vítr od lesa nesl pach mechu a tlející kůry. V kamenné síni ho přehlušila vůně vosku a železa. Před krbem, odkud sálala spíše tma místo světla, stál Zdeslav. Jeho oči sledovaly mapy, plány a další listiny na stole.

Za Zdeslavem stál desetiletý Ctibor. Ruce měl založené za zády, jak ho to učili. Byl štíhlý, s vlasy staženými řemínkem. V očích měl dychtivost i opatrnost. Toužil být užitečný a dokázat, že je hoden svého jména.

„Víš, co dělá muže silným, Ctibore?“ ozval se Zdeslav, aniž se otočil.

„Meč, odvaha...?“ zkusil chlapec.

„Ne. Trpělivost a přesnost.“ Zdeslav namočil pero a načrtl čáru na mapě. „Tady. Sporná louka a *ten* les. Dlouho nikomu nepatřily. A jednou je získá ten, kdo se nebojí použít meč.“

Ctibor polkl. O *tom* lese slýchal šepem – o kořenech, co drží zemi, i o kostech, které v ní leží. Nikdy tam nev kročil.

„Pošleme Jiřímu list,“ řekl Zdeslav. „Popřejeme mu k synovi. Nechť ví, že i nejsilnější strom padne, pokud roste ve špatné půdě.“

Ctibor přikývl. Zdeslavův hlas zněl klidně, skoro otcovsky, ale každé slovo bodalo jako hrot kopí. Chtěl být jako on. Nebo aspoň, aby si to strýc myslel.

„Smíš napsat návrh listu,“ řekl Zdeslav tiše. „Pak půjdeš do lesa se Staňkem a ukážeš mu, kde měřit. Někdo musí být první.“

„Já?“ hlesl Ctibor.

„Ty,“ přikývl Zdeslav. „Panoš, který se bojí lesa, se nikdy nestane mužem. A já potřebuji muže.“

Ctibor procházel nádvořím Liblic a vítr si pohrával s cípy jeho pláště. Tvrz byla stará a vznešená, s kamennými zdmi, cimbuřím a věží, která pyšně shlížela na krajinu. Kaple u zdi voněla kadidlem a chladem. Ctibor vnímal její tichou moc vždy, když kolem ní šel. Ale dnes ho tam netáhla modlitba. Čekal ho les.

Na dolním dvoře čekal Staněk – vousatý, širokoplecí muž s ocelovým pohledem a sekerou u pasu. Patřil k těm, kteří málo mluvili, ale rozuměli každému stínu v lese.

„Pojď, panoši,“ zabručel a vykročil k bráně.

Cesta k hranici byla krátká a tichá. Louka se v ranním oparu třpytila jako pole bílých květů a les za ní působil těžce, uzavřeně. Nikdo neřekl, že překračují spornou zónu, ale Ctibor to cítil. Uměl číst v pohybech dospělých a dnes viděl, že Staněk kráčí s pažemi připravenými okamžitě uchopit zbraň a jeho oči ostrážitě sledují okolí.

„Tady,“ ukázal muž na místo, kde tráva přecházela v jehličnatý podrost. „Začni měřit. Dál to převezmu.“

Ctibor rozvinul lněnou šňůru. Každý loket byl jako dech, každý krok jako slovo. Ruce se mu třáslы – ne zimou, ale z tíhy okamžiku.

Co když... co když nás uvidí?“ vyklouzlo mu.

Staněk se na něj krátce podíval. „Řekneme, že jsme zabloudili. Že jsme nic neměřili. A že jsi jen dítě.“

Ctibor přikývl. Být dítětem byla jeho jediná obrana. Ale on chtěl být víc než jen panošem, jednou by se rád stal rytířem. Chtěl, aby mu strýc věřil. Aby na něj byl hrdý.

Když se vraceli k tvrzi, držel v ruce měrickou hůl s prvním zářezem. Byl to jen kus dřeva s rýhou, ale pro něj to byl začátek. První vryp do půdy, kterou chtěl jeho strýc. První vryp do jeho svědomí.

Večer působily kamenné zdi rytířovy komnaty chladněji. Plameny v krbu bojovaly s průvanem. Zdeslav seděl u stolu a listoval zápisy lenních jednání. Pergameny voněly plísní a žlučí – nesly stopy dávno zapomenutých přísah i podvodů.

Ctibor stál opodál a neodvážil se posadit, i když ho bolely nohy. „Víš, že ten les patřil kdysi Staré Vsi?“ zamumlal Zdeslav bez pohledu vzhůru. „Byla tam ves, kterou pohltila nemoc a ticho. Zbyly jen stromy a paměť.“

Ctibor nechápal, ale mlčel. To byla jeho role – poslouchat a neptat se, pokud neměl svolení.

Zdeslav vytáhl nový list a začal rychle psát. Každé slovo mělo váhu. Nebyl to dopis, ale instrukce: Poslat trojici mužů, zřídit přístřešek, zesílit svoji moc. Důvod – lesní správa a ochrana cesty. Lhát znamenalo řídit slova jako proud řeky.

„Zítra půjdeš s nimi. Uvidíš, jak se budují nároky. Když si někdo postaví střechu, svět uvěří, že má pod ní právo dýchat.“

Ctibor přikývl, ale tentokrát to nebylo snadné. Něco se v něm pohnulo. Nedokázal říct co, snad stín pochybnosti. V Liblicích se však pochybovalo potichu.

„Strýci... a co když tam přijdou Byšičtí?“ zkusil opatrně.

Zdeslav se na něj otočil. Jeho pohled nebyl hněvivý, jen klidný. A právě ten klid byl děsivější než jakýkoli křik.

„Pak se budou muset rozhodnout, jestli chtějí zůstat sousedy, nebo se stát nepřáteli.“

Ctibor se zhluboka nadechl. Nechápal, co tím myslí, ale cítil, že v tom není nic laskavého.

Druhého dne za úsvitu už stál na kraji lesa.

Les voněl vlhkem a starými stromy. Nezněl tichem, ale šepotem života – křupání větví, klování datla, tiché šustění větru. A Ctibor ten dech slyšel hlasitěji než kdy dřív.

Šel v čele malé skupiny se Staňkem, dvěma muži a mulou naloženou dřevem a nástroji. Zdeslav nařídil vztyčit přístřešek na kraji sporné louky, kde se podrost otevíral do kruhového prostranství. Tam měl začít „lesní dohled“ podle pergamenu, který nesli jako pověření.

Staněk zavelel k zastavení a rozdělil úkoly. Jeden muž stavěl rám, druhý napínal plachtu. Ctibor dohlížel na pořádek, zapisoval vzdálenosti a značil místa do mapky. Pracoval svědomitě, jak se od panaše čekalo.

Pak zpod stromů vyšel starší muž s křivými zády a špinavou zástěrou. U pasu měl pytlík od popela, v ruce hůl. Uhlíř. Ctibor ho nikdy předtím neviděl.

„Co tu děláte?“ zabručel na Staňka, ale díval se na chlapce. „Tady nemáte co dělat.“

„Nezajímá mě, co si myslíš,“ odsekl Staněk. „Máme pověření. Jestli máš problém, běž za Jiřím z Byšic nebo rovnou za ďáblem.“

Uhlíř se unaveně usmál a přešel k Ctiborovi, který zrovna kreslil tvar přístřešku do mapky. Mlčel a chvíli sledoval jeho ruku, jak kmitá po pergamenu.

Pak tiše promluvil. „Víš... stromy stejně vědí, komu patří les. Ony jediné znají pravdu.“

Ctibor zvedl hlavu. Uhlířovy oči zůstaly klidné, když dodal: „A taky poznají, kdo lže a kdo má pravdu.“

Chlapec neodpověděl. Nemohl. Ten muž mu nic nepřikazoval, nebyl jeho pán ani strýc. A právě proto se mu jeho slova usadila v hlavě jako kapka inkoustu – pomalu se rozplývala, ale nešla odstranit.

Uhlíř se otočil a zmizel mezi stromy.

Ctibor se vrátil k pergamenu, ale ruka se mu třásla. Poprvé ne strachem z lesa.

Když se vrátil na tvrz, den se lámal v soumrak. Kamenné zdi sálaly chladnou vlhkostí, jako by vstřebávaly les. Věže vrhaly stíny a světlo pochodní se chvělo na dlažbě jako neklidné svědomí.

Chtěl se vrátit do komnat a přebrat si, co slyšel. Ale než sešel ze schodiště, zastavil ho strážný.

„Pán tě volá. Do síně.“

Ctibor přikývl. Neptal se proč, neodmítl. Nohy ho táhly vpřed, ale duše se bránila.

Síň byla osvětlená víc než obvykle. U krbu stál Zdeslav opřený o stůl. Naproti němu klečel zablácený muž s pouty na rukou. Z koutku úst mu tekla krev.

„To je ten, co přešel hranici,“ řekl Zdeslav pomalu, jako by mluvil s dítětem. Ale mluvil k Ctiborovi. „Prý si jen zkracoval cestu. Já na náhody nevěřím.“

Ctibor stál strnule. Nevěděl, co se od něj čeká – pozdrav, odsouzení nebo jen souhlas?

Zdeslav se otočil k vězni. „Řekni chlapci, co jsi tam dělal. Musí vědět, že svět není pohádka.“

Muž zaváhal a cosi zamumlal. Nebylo rozumět. Zdeslav kývl a strážný mu zvedl hlavu za vlasy. Tentokrát mluvil jasněji.

„Sledoval jsem jen, kdo chodí k lesu. Nic víc.“

Zdeslav se chladně usmál. „Vidíš, Ctibore? Špeh. Začíná to očima, končí ohněm.“

Ctibor mlčel. V krku ho páliło, ale nedokázal polknout.

„Budeš zítra u výsledku. Není to pro slabé. Ale rytíři nejsou slabí, vid’?“

Ctibor neodpověděl. Jen přikývl. A nenáviděl se za to.

Noc byla tichá, ale Ctibor nemohl spát. Vzduch ve světnici byl těžký a dusivý. Ležel s očima dokořán a slyšel hlas uhlíře, mumlání špeha i chlad Zdeslavova hlasu.

Nakonec vstal, vzal plášť a bosý vyšel na chodbu. Chvilí tam stál a naslouchal nočnímu tichu, jež obestřelo celou tvrz. Pak se tiše vydal k místu, které ho vždy uklidňovalo. Ke kapli.

Kaple byla stará, ukrytá v jižním rohu opevnění. Malá, kamenná, s úzkým oknem, kterým pronikal pruh měsíčního světla. Ctibor zatlačil do dveří a vešel.

Uvnitř byla lavice, oltář a dřevěný kříž. Klekl si, ale nemodlil se. Poprvé nemyslel na to, co by udělal rytíř, panoš ani synovec Zdeslava.

Myslel na Jana z Byšic, dítě, které se právě narodilo a možná jednou bude stát proti němu. Ne svou vinou, ale kvůli mapě a slovům.

Myslel na uhlíře, který mu řekl pravdu, když jiní mlčeli.

A pak si poprvé položil otázku:

„Když splním všechno, co chce strýc, znamená to, že jsem dobrý? Nebo jen poslušný?“

Kaple mlčela. Ticho bylo hlubší než kdy dřív.

Ctibor vstal a vrátil se do své komnaty. Krok za krokem, tiše, jako by se bál jít si lehnout. V srdci se objevila první prasklinka pochybnosti.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Rytíři z Byšic.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.